

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Nc/7/2024
Identifikačné číslo spisu:	5123204510
Dátum vydania rozhodnutia:	11.11.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Radoslav Svitana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:5123204510.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní o návrhu Okresného súdu Žilina, Žilina, Hviezdoslavova 28, IČO: 00 165 859, na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony O.. U. S., narodenej X. L. XXXX, bytom Ž., Z. XXXX/XX, zastúpenej procesným opatrovníkom U.. K. S., narodeným XX. E. XXXX, bytom Ž., Z. XXXX/XX, a advokátskou kanceláriou LEXANTE s.r.o., Bratislava, Slávičie údolie 106, IČO: 53 362 624, za účasti Okresnej prokuratúry Liptovský Mikuláš, Liptovský Mikuláš, Tomášikova 5, IČO: 35 996 072, vedenom na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 20Ps/8/2023 a na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 13CoPs/12/2024, o námietke zaujatosti vznesenej O.. U. S. voči sudcom Krajského súdu v Žiline, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. Ján Burik a JUDr. Mária Dubcová n i e s ú v y l ú č e n í z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 13CoPs/12/2024.

Odôvodnenie

1. O.. U. S. v odvolacom konaní vedenom na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 13CoPs/12/2024 uplatnila námietku zaujatosti voči sudcom Krajského súdu v Žiline JUDr. Jánovi Burikovi a JUDr. Márii Dubcovej pre ich pomer k nej ako účastníčke konania, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná. Namietala, že predsedu senátu JUDr. Jána Burika osobne pozná, počas celokrajového stretnutia sudcov v Omšeni v minulosti (niekedy v období rokov 2010-2014) ju oslovil ako bývalý spolužiak z vysokej školy a následne spolu komunikovali aj po skončení odborného stretnutia sudcov počas spoločenského večera v rámci skupiny ďalších sudcov. V tom čase si tykali. Vo vzťahu k sudkyňi JUDr. Márii Dubcovej namietala, že ju tiež osobne pozná z celokrajových stretnutí sudcov a viackrát sa spolu rozprávali. Mala za to, že u oboch sudcov tak existujú dôvody ich zaujatosti v konaní vedenom na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 13CoPs/12/2024.

2. JUDr. Ján Burik, sudca Krajského súdu v Žiline, ako predseda senátu 13CoPs, k vznesenej námietke zaujatosti uviedol, že sa vo veci necíti byť zaujatý. Skutočnosti uvádzané v podanej námietke označil ako pravdivé, avšak zároveň konštatoval, že O.. U. S. pozná len ako kolegyňu a bývalú spolužiačku z vysokej školy, bližšie kontakty s ňou neudržiava.

3. JUDr. Mária Dubcová, sudkyňa Krajského súdu v Žiline, ako členka senátu 13CoPs, k vznesenej námietke zaujatosti uviedla, že sa necíti byť zaujatá. Dodala, že s O.. U. S. sa pozná len kolegiálne a bližšie kontakty s ňou nemá.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd nadriadený Krajskému súdu v Žiline [§ 54 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“)] posudzoval opodstatnenosť vznesenej námietky zaujatosti voči JUDr. Jánovi Burikovi, predsedovi odvolacieho senátu Krajského súdu v Žiline a JUDr. Márii Dubcovej, členke senátu, z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci.

5. Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov, na konanie podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

6. V zmysle § 49 ods. 1 CSP je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

7. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu sporu (veci), k nezaujatému prístupu k stranám (účastníkom), ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktoré sú z hľadiska vylúčenia sudcu považované za právne relevantné. Týmito skutočnosťami sú právne významné vzťahy sudcu, a to jeho vzťah buď k sporu (veci), keď by mal sudca vlastný konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia sporu (veci), alebo k stranám sporu (účastníkom konania), prípadne ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní, keď by bol sudca v príbuzenskom alebo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim.

8. Citované ustanovenie predpokladá taký vlastný záujem sudcu na prejednávanom spore (veci) alebo taký jeho osobný vzťah k stranám sporu (účastníkom konania), ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní, ktorý by pri všetkej možnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

9. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu (veci) buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na základe námietky strany (účastníka konania; § 52 CSP). Právo na prerokovanie sporu (veci) pred nestranným súdom nezakladá povinnosť vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb na vylúčenie sudcu z prerokovania a rozhodovania sporu (veci). Obsahom základného práva na prerokovanie sporu pred nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu (veci) pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

10. Rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Preto vylúčiť sudcu z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno iba výnimočne, a to zo závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. V zásade platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa v priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Pri posudzovaní týchto dôvodov v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu judikáciu Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) a napokon aj na závery, ku ktorým dospela doterajšia súdna prax najvyššieho súdu.

11. EŠLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (napríklad Piersack proti Belgicku).

11.1. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra EŠLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce pritom nie je (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti: Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku).

11.2. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávaniu sporu, k stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní. Ide tu o objektívnu úvahu, či možno usudzovať, že by sudca mohol byť zaujatý. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že zakladajú objektívnu obavu z nedostatku nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu). Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno ale chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybností na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania vecí.

12. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti. Avšak sudca ako predstaviteľ súdnej moci musí byť pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia (čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, § 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu. Rozhodovať nestranne a nezávislo teda nie je právom, výsadou či privilegiom sudcov. Ide o základnú povinnosť sudcov, o štrukturálny prvok súdneho systému. Preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (a znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania vecí), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že vzťah sudcu k sporu, stranám, ich zástupcom či osobám zúčastneným na konaní, dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

13. Existencia oprávnených pochybností o nestrannosti sudcu závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (odhliadnúc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca nie je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať za objektívne oprávnenú.

14. Z judikatúry EŠLP a ústavného súdu možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, či sudca nemá určitý, nie nezaujatý vzťah k sporu, k stranám, k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní.

15. Z hľadiska posúdenia opodstatnenosti stranou sporu (účastníkom konania) vznesenej námietky zaujatosti nie je rozhodujúci jej osobný subjektívny názor, domnienka alebo úvaha. Nemožno preto bez ďalšieho brať na zreteľ len samotné pochybnosti namietajúceho, ale vždy treba posúdiť skutočnosti, ktoré viedli k tomu, že strana pochybuje o objektívnosti sudcu. Nadriadený súd môže vylúčiť namietaného sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí len vtedy, keď je evidentné, že vzťah sudcu nie je

stranou len tvrdený, ale že skutočne existuje a svojou povahou a intenzitou vykazuje znaky relevantné v zmysle § 49 ods. 1 CSP.

16. Zároveň je potrebné mať na zreteli, že sudca musí byť spôsobilý odosobniť sa pri výkone svojej funkcie a rozhodovať nestranné. Pokiaľ nie je preukázaný opak, resp. nie sú zjavné žiadne vážne indície, ktoré budú nasvedčovať opaku, je potrebné vychádzať z uvedenej premisy (o nestrannosti sudcu) a neprelamovať princíp zákonného sudcu (teda neodnímať sudcovi vec pridelenú v súlade so zákonom, ani stranám neodnímať zákonného sudcu).

17. V danom prípade účastníčka konania založila svoju námietku zaujatosti voči obidvom sudcom Krajského súdu v Žiline na skutočnosti, že ich osobne pozná, má s nimi ako sudkyňa kolegiálny vzťah a s predsedom senátu JUDr. Jánom Burikom si tyká, pričom poukázala na ich spoločné stretnutie v minulosti na celokrajskom stretnutí sudcov v Omšeni, a u JUDr. Márie Dubcovej uviedla, že sa viackrát spolu rozprávali.

18. Okolnosť, ktorá by mala spochybniť nestrannosť obidvoch namietaných sudcov, teda spočíva podľa namietajúcej účastníčky konania v tom, že účastníčka je sudkyňou okresného súdu a sudcov krajského súdu pozná ako svojich kolegov. Vychádzajúc zo subjektívneho testu nestrannosti, ktorým sa zisťuje osobné presvedčenie, postoj sudcu, resp. jeho záujem v prejednávanej veci, je dôležité zdôrazniť, že dotknutí sudcovia neuviedli, že by sa v tejto veci cítili byť zaujatí a obaja sudcovia potvrdili, že s účastníčkou neudržiavajú žiadne bližšie kontakty. Pokiaľ teda ide o subjektívne hľadisko, prezumpciu nepredpojatosti dotknutých sudcov je potrebné považovať za zachovanú.

19. Z hľadiska objektívneho testu, pri ktorom je dôležitá perspektíva nestranného pozorovateľa a dôraz sa kladie na samotné zdanie nestrannosti, je potrebné konštatovať, že kolegiálny vzťah na pracovisku (v danom prípade nejde ani o spoločné pracovisko ale o príslušnosť k stavu sudcov v rámci obvodu Krajského súdu v Žiline) svojou povahou nemôže svedčiť o takom stupni vzťahu sudcov k účastníčke konania, ktorý by naznačoval nedostatok nestrannosti súdu. Už z obsahu samotnej námietky zaujatosti je zrejmé, že vzťah účastníčky konania k namietaným sudcom krajského súdu bol rýdzo kolegiálny, nepresahujúci rámec bežných medziľudských vzťahov na pracovisku. Aj pokiaľ išlo o jedinú dlhšiu komunikáciu s JUDr. Jánom Burikom, na ktorú účastníčka konania poukazovala, tá sa uskutočnila pred najmenej desiatimi rokmi, na báze organizovanej Krajským súdom v Žiline, pričom samotná účastníčka konania uviedla, že išlo o diskusiu „v rámci skupiny ďalších sudcov“. Takéto kontakty nijako nevybočujú z rozsahu čisto pracovných vzťahov. Účastníčka konania netvrdila, že by s predmetnými sudcami krajského súdu udržiavala osobný kontakt, či sa stretávali inak ako na pracovných stretnutiach, mimo budovy súdu alebo justičných inštitúcií. V prípade predsedu senátu JUDr. Jána Burika síce uviedla, že boli spolužiakmi z vysokej školy, čo potvrdil aj predseda senátu vo svojom vyjadrení k námietke zaujatosti, avšak už z obsahu samotnej námietky zaujatosti vyplýva, že medzi účastníčkou a predsedom senátu neexistoval žiadny osobný, priateľský vzťah (účastníčka konania ani nevedela presne určiť, či boli spolužiakmi z toho istého ročníka alebo nie), či už založený v období štúdia na vysokej škole, alebo po ňom, a ani sa takým nestal po pracovnom stretnutí v Omšeni.

20. Vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovskej nezávislosti), najvyšší súd nezistil naplnenie predpokladov v zmysle § 49 ods. 1 CSP zakladajúcich pochybnosti o nezaujatosti JUDr. Jána Burika a JUDr. Márie Dubcovej, a preto rozhodol, že nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci.

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.